

LIZER

AN

OTROU 'N ESKOB SANT-BRIEG HA LANDREGER

D'ar Veleien ha d'ar Gristenien eus e Eskopti

Ma gourc'hemennoù ar C'hoareiz

evit an bloavez 1931 goude donidigez Hon Salver

AN INE NE VARV KET

GWASKOU BREIZEK

SANT-BRIEG

Ti-Moullerez an Otrou 'n Eskob

1931

LIZER

AN

Otrou 'n Eskob Sant-Brieg ha Landreger

D'ar Veleien ha d'ar Gristenien eus e Eskopti

HA GOURC'HEMENNOU AR C'HOAREIZ

EVIT AN BLOAVEZ 1931 GOUDE DONIDIGEZ HON SALVER

AN INE NE VARV KET

FRANÇOIS-JEAN-MARIE SERRAND

Dre drugare Doue ha beli Hon Tad Santel ar Pab,
Eskob Sant-Brieg ha Landreger.

D'AR VELEIEN HA D'AR GRISTENIEN EUS HON ESKOPTI
Peuc'h ha bennoz a-beurz Jezus-Krist, Hon Otrou

HON BREUDEUR KER,

Warlene e tigasen d'eoc'h da sonj hon doa eun ine;
lavarout a ren n'hall ket eun den a skiant vat nac'h
hon deus unan; ar re n'oullont gwelout e peb hini
anomp nemet pluskenn ar c'horf a chom dilavar pa
digouez d'eze klask displegan an treou disteran, ar re
simplan, ar re sklaeran eus ar bed.

An hini n'oull ket anzav e zo ennomp eun dra
benag all e-tuont d'ar c'horf n'hall ket mont pell gant
e hent : da gentan, ar c'horf, ma n'eo nemet korf

hepken, n'eo ket eun dra unik, met eun dastummadenn dammou dishenvel hag alies distag an eil diouz egile. A-dreuz hon c'honsians, hon c'horf a dleje beza gwelet evel eun dastummadenn dreou, ma vefe gwelet evel eman. Ma na vefe ine ebet, ma na vefe netra a-ziavez d'ezan, ar gonsians n'hallfe gwelout nemetan, ha neuze n'hallfe ket rei testeni e welle eun den hepken, met ken alies a zen evel a dammou a zo oc'h ober ar c'horf.

Ha koulskoude hon c'honsians a lavar d'eomp n'ez eus nemet eun den e peb hini anomp; komz a reomp, e gwirionez, evel pa vije unanet an holl dreou a zo oc'h ober anomp: Me ac'han, me aleson, me... Ar gerze en deus ar galloud burzudus da unani an tammou dishenvel a zo ennomp, ha da ober diouzimp eun den, unan hepken. Peogwir, eus eun tu, n'ez eus ennomp nemet eun den, unan hepken, hag eus an tu all, n'hall ket ar c'horf rei d'eomp testeni ez eo hen kiriek da gement-se, ez eo ret d'eomp anzav ez eo unanet ennomp hon holl nerz hag ijin gant eun dra hag a zo a-us d'ar c'horf, ha n'eo ket eus memes danvez gantan, an ine.

Met pa sellomp piz ouz hon diabarz, e welomp c'hoaz eun dra all, da lavarout eo, e chomomp ar memes hini eus an eil penn d'egile eus hon buhez. Met an dud a wiziegez a zisk d'eomp e chench ar c'horf dalc'hmat a zanvez, kement ha ken biban ken ne van ken goude eun toulladig bloaveziou an disteran tamm eus an danvez koz. Ac'hanta koulskoude, e despet

d'ar chanchamant-se e chomomp bepred ar memes nini. Ar c'horf eta n'en deus netra da welout eno, met hepken eun dra all benag dishenvel rik dioutan, hag a chom dalc'hmat hep chanchamant ebet, an ine.

Savomp breman uheloc'h: savomp beteg an nec'h elec'h eman o chom liberte an den. Aman, ez eo ar c'horf c'hoaz kalz muioc'h dic'halloud da zisklaeria d'eomp petra eo al liberte. Anat eo, pa deurveomp sel-lout ouzimp hon unan, pa vemp oc'h ober eun dra benag, na vez ket mestr ar c'horf dioutan e unan; eun dra all hel laka da blega, hag e renk a-wejou kerzout, 'n eur senti ouz eun nerz hag a zo treac'h d'ezan hag a c'hall memes kas anean eus a ret hag e despet d'ezan, trezek ar maro. Kement-se a zo bet gwelet benide ha kant gwech benide e-pad ar brezel; en deiz a hirie c'hoaz e vez gwelet se benide ha kant gwech benide e buhez n'eus forz pesort den hag a ra e zever dichek, hep en em lezel da vont gant ar vuhez war diweskel an amzer evel eun deilhen sec'h. Ac'hanta an nerz-se treac'h d'ar c'horf ac'h eo an ine.

Met c'hoaz e zo eun dra all: an den a zo speredet. Beza hon deus ar galloud da labourat dre spered, da gaout ideou. An ideou, n'eo tamm ebet gant hon c'horf e reomp aneze. Perak se? Kement tra a zo er bed, pa digouez d'ezan ober eun dra benak, a laka e natur da dremen en e oberou. Ar pezh eta a zo korfek n'hall lezel war e lerc'h nemet inerk ar c'horfou. Ac'hanta studiet petra ac'h eo eun ide: netra enni na ziskoue e vefe graet gant korfon. Eno na vez na stoket, na gwe-

let na muzulet ; eman a-bez dreist da bed ar c'horfou.
Ar merk a zo warni ac'h eo merk an oberou speredus
ha digorf krenn, merk eun ine speredet. Eun ine
hon deus ken sur hag hon eus ideou, eun ine hag a
c'hall bevan warlerc'h ar c'horf, ha n'eo ket ret d'ezi
mervel pa varv ar c'horf, peogwir, hervez hon eus
lavaret, e ra he labour hepan. Met, ma tremen diou-
tan evit ober he labour, e c'hall ive tremen dioutan evit
bevan.

Setu aze, Hon Breudeur Ker, an dornad wirionezou
hon eus displeget dirazoc'h em Lizer a C'hoareiz
warlene.

Vit ar bloaz, e tleomp derc'hel gant ar gistion ha
mont dounoc'h enni. Eun dra gaer eo beza diskouezet
hon eus eun ine, hag a c'hall chom beo warlerc'h ar
c'horf ; met, e gwirionez, hag-en e chom beo, pa
gouez ar c'horf dindan falc'h an ankou ? Setu ar
gistion a zeu dreizi hec'h unan dirak hon spered
goude ar pezh a zo bet lavaret dija. Ret eo d'eomp eta
he studia.

Vel just, gouzout a ret dija war besort tu e refomp
hon respont. Ya ! a lavaromp hep mar ebet, an ine
a chom beo warlerc'h ar c'horf. Kaeroc'h so, n'hall
ket mervel. Met bezet dinec'h : hon lavar a vezo harpet
war rezoniou mat ha sklaer, ac'h an da zisplegan
breman dirazoc'h.

I

Ar rezon gentan a zeu, a sonj d'in, eus natur an
ine. Ec'h on a baouez lavarout n'he devoa ezomm

ebet eus ar c'horf evit ober he labour, he devoa enni
ijin ha nerz evit bevan ha sevel oberou a-ziavez d'ar
c'horf, ha maro heman na zigase ket dre ret maro an
ine.

Met eus pelec'h eta e teu an ine ? N'eo ket graet
gant eun ine all, sur mat. Eun ine, dre mac'h eo
digorf krenn, n'eus ket enni lodennou ; neuze eta
n'hall ket beza rannet. N'hall dont nemet eus gal-
lout an A. Doue, nann evel pa vije eun tamn distaget
diouz Doue, rak Doue n'hall ket beza lodennet, met
deuet eus tre e zaouarn, krouet gantan eus netra.
Doue eta en deus he graet evel eman, en deus roet
d'ezi ar galloud hag an donezonou a zo enni ha da
gentan ar galloud da chom e buhez goude maro ar
c'horf.

Met Doue a zo fur ; hen endeün ac'h e ar furnez,
hag evel ma kan ar Roue David en e Psalmou :
kement tra en deus graet, en deus lakaet warnan
merk e furnez ; « *omnia in sapientia fecisti* » (1).

Ac'hanta, ar furnez na ra kammed netra hep re-
zon. Dre mac'h eo fur, Doue n'en deus ket krouet
hep abeg an ine gant ar galloud da vevan warlerc'h
ar c'horf ; n'en deus roet d'ezi ar galloud-se nemet
dre m'en deus c'hoant da welout anezi, e gwirionez,
o vevan war lerc'h ar c'horf. Nemet eta nac'ha a
rafemp Doue, ar pezh a vefe diskiant, ec'h eo ret d'eomp
ansav ne ver ket maro a-bez pa ver aet gant an ankou,

(1) Psalm. 103-24.

na vez ket stoket an ine gant ar maro hag e zo eur vuhez all goude houman.

II

Ar rezon gentan-ze a vefe awalc'h evit harpa hon menoz diwarbenn ar vuhez all. Met na lavar ket d'eomp pegeit e pado ar vuhez-ze ? Hag-en he devo eur fin benag pe n'he devo fin ebet ? Diskouez a re-fomp e tle hep fin ebet. Evit se e kemerfomp harp war ar vertu a gomzen anezi breman souden, war ar furnez. Furnez an A. Doue n'hall ket beza lakaet en-nomp en aner ar c'hoant, an ezomm da vevan a zo e gweled kalon pep den.

Graet eur sell warnoc'h hoc'h unan ha sellet piz ouz ar re all en dro d'eoc'h, hag e weller dalc'hmât an dra souezus-man : an den, e-kreiz eur bed elec'h ma tremen ha ma varo pep tra, n'en deus c'hoant ebet da vervel.

Pa gomzan evelse, n'eman ket em sonj komz hepken eus ar re yaouankan a renk, dindan falc'h an Ankou, diskrigi diouz o benveg, a boan boule'het gantê ero ar vuhez, rannet ive o c'halonou gant an anken o sonjal eman o bez o vont da zigori dirakê da zastum aneze e kreiz o yaouankiz. An neb o gwel hag o c'hlev, memes ar re ienan hag ar re galetan, n'int ket evit harz eun druez vras da sevel en o c'halon. Met komz a ran ive kenkoulz all evit ar re goz, memes evit ar re gosan. Ar re-man, e gwirionez, a lavar

aezet awalc'h, evel tud distag diouz o buhez, o deus graet o amzer hag ec'h eo arru o zro da vervel, met pegement a distridigez a vez santet en o c'homzou. Sklaer eo kompren o dije c'hoant da welout o buhez o pad c'hoaz eur pennad brao, o pad hep achiu biken. Ma na vefe ket kont evelse, hag-en e vije kemeret ar maro, e-touez an holl boblou, evit ar gwasan hag an diwezan eus ar poaniou ? Hag-en en dije an dorfetourien aon diraki muioc'h evit dirak kemen poan a zo ahendall, memes ar galeon e-pad o buhez ? Hag-en e vije heuilhet gant kement a esperans, gant kement a c'hred, labouriou an dud gwiziek hag a sonj gantê ec'h arrufont deiz pe deiz da gavout eul louzaouenn da drec'han war ar maro ? Ha pa lavarer e vez graet eur gammed vat war gât al louzaouenn-ze, hag-en e vije selaouet ar c'haozou-ze ken aezet ? Hag-en e vije deuet ar c'hiz e-touez an dud, n'eus forz e pesort bro dindan an heol, pa o defe c'hoant d'ober d'o nesan hetou a a evurusted, da hetan da bep hini bloaveziou hirr ha kalz ? Kalz a vloaveziou ? Ya, ha memes bloaveziou sof-kont. Kanaouennou de kentan ar bloaz en darn eus hon rann-vroïou hel lavar awalc'h : « Buhez, buhez da viken ! »

Gwir eo, gallout e c'hallter gwelout eun den gwal-leürus, dindan ar samm, pa zant dorn a vizer o poueza re bouner war e zionskoa, o c'houlen digant ar maro dont d'e sikour. Met diwallomp da welout er geriou-ze kouezet diwar o muzellou pa vent beuzet en dizesper, o santimant hag o sonj diwezan diwarbenn

ar vuhez. Digaset en ho sonj marvailh ar *Maro hag ar C'heuneutaer*, skrivet gant ar barz Milin diwar varvailhou La Fontaine. Eur C'heuneutaer, kollet gantan e nerz, skuiz, leun a anken, sammet, a stlap, a greiz-holl, diwar e chouk e veac'h keuneud hag an dizesper en e galon, a c'halv ar maro. An Ankou war c'hed, a zired raktal. Setu hen dirakan. O burzud ! a-boan ez eo 'n em ziskouezet, hon fotr, deuet aon d'ezan, a chench ide, ha pa c'houll an Ankou digantan da ober petra en deus galvet anezan. — « Da ober petra ? emezan, met da zikour anon da adsamma. »

Lavarout a refet koulskoude, Hon Breudeur Ker, e zo tud hag en em lac'h : n'eo ket awalc'h d'ê goulenn ar maro da zont d'o sikour, mont a reont d'en em skei etre he divreac'h, evit achui gant ar vuhez. Kement se a ziskouez n'eman ket dre holl er c'halonou ar c'hoant bevan, evel hon eus disklaeriet. Ac'hanta, Hon Breudeur Ker, hag e chomfec'h souezet o klevout ma gerioù, e lavaran d'eoc'h na zigas marvioù a seurt-se testeni ebet eneb d'ar c'hoant bevan a weler dre-holl. Anzavomp da gentan kement-man : an hini en em zistruj a ra e daol lall peurvuian pa vez troet e spered ha deuet da goll e skiant vat. Ken alies gwech, koulz lavarout, e vez galvet ar meudeusin da rei e desteni war unan benag hag a zo 'n em lac'het, e ro d'ar familh eur sertifikat dre behini e lavar na oa ken en e skiant, pa oa oc'h ober e daol.

Alies ar sertifikat-se n'eo evidoc'h nemet eun tamm paper roet d'ar familh evit ober d'ezi plijadur ha kuz

he mez, ha ne vec'h ket pell o lavarout ho sonj, sonj ha na vez ket dalc'himat maget gant karantez, diwarbenn ar beleg hag a ro d'an hini maro enorioù an Iliz, war digarez an testeni-ze eus peurz ar meudeusin.

Me am eus, muioc'h evit-se, feiz er veudeusined, en o lealded evel en o gwiziegez, hag ec'h on sur mat e sonjont en o spered ar pezh a skrivont war ar paper, kalz anê am eus klevet hel lavarout. Ya ! evitê evel evidon ez eo eun dra sur, ar re en em zistruj holl, war vete nebeud kaer, o deus kollet eul loden vat eus o skiant.

Met ha n'o dije ket, bepred e lavarfen na ziniti ar seurt marvioù-se netra a-eneb an ezomm a zo e pep den da vevan da viken. Petra eta a vout an den d'en em lac'ha ? Ebarz ar maro e sonj d'ezan eman evitan an termen eus e boaniou pe ar repu eleac'h ma c'hall tec'hel dirag an dezenor hag ar vez n'en deus ket an nerz da c'houzanv. Ar maro a zo evitan eun nor ha n'ez eus nemeti digor dirakan da dec'kel diwar ar boan. Met hag-en e wel ebarz ar maro ive an tu da achui da viken gant kement tra a zo ? Nann, sur awalc'h. Ah ! domaj eo ne bermet ket Doue d'eomp gwelet sonjou holl an den, pa vez a rei d'ezan e unan taol ar maro a gaso anezan d'ar bed all. Rak gwelout a rafemp alies, ordinal marteze, e oar ar paour keaz den-ze reiz awalc'h na rei ket ar maro eun termen d'ê vuhez, met e talc'ho goude evel kent, da vevan, marteze evel ebarz eun hunvrez ; n'ouve ket mat awalc'h penoz e reno ar vuhez nevez-se, met kredi a ra enni.

Mat, a lavarfet d'in; met da vihanan e zo darn ha n'haller ket sonjal e zo en o fennou ideou evelse, ar re na gredont ket e zo eun Doue nag o deus eun ine, hag eman start en o c'hreden na zo netra e tu all d'ar bez. Hag-en e kredfet lavarout e prezeg ar re-ze ive dre o buhez, evel ar re all, e zo e kalon an den eun ezomm da vevan hep mervel biken? Ya, Hon Breudeur Ker, int kenkouz ha n'eus forz piou, ha breman souden e tisklaerinn d'eoeh penoz. Met arak, lezet anon da lavarout d'eoeh e zo nebeud nebeud dioutè, kalz nebutoc'h evit e sonjer peurvuian, ma fiziomp hepken war ar pezh a vez lennet ha klevet.

Eun dra am laka dalc'hat souezet en interamant an dud difeiz. Selaouit ar prezegennou a ra o mignoned arak ma vez stouvet ar bez warnè : meulodi a reont d'eze peurvuian da veza treuzet ar vuhez-man gant eur spered disammet eus an holl gredennou, ha da veza nac'het ar vuhez all, met dustu goude, en em zislavaront, peogwir e komzont outè : gelvel a reont aneze evel pa vijent beo, evel pa c'hallfent o c'hlevout. Petra a ziniti kement-se? N'o deus c'hoant ebet da lavarout giriou diskiant, sur mat; neuze eta, kaer o deus diskouez ahendall emaint a-eneb, ar wirionez a zeu, hep gouzout d'eze hag e despet d'eze, diouz o genou : hervez o c'homzou, ar maro n'he deus ket lac'het mik awalc'h an hini a intentont ober kaoz gantan. Evel azen ar Profet Balaani, e tisklaeriont ar pezh o deus c'hoant da nac'h.

Met tremenomp ha Jakaomp e zo kalz a dud bana

gredont ket e zo eur vuhez all. Hag e c'houllan digante hag-en ec'h eo ingal d'eze mervel? Hag-en ne glemmont ket ec'h eo re verr ar vuhez? Hag-en n'eman ket e kuz o c'halon ar c'hoant e vije hurr hurr ar vuhez, c'hoant e padfe da viken. E gwirionez, c'hoant o dije d'he gwelout disammet diouz ar pezh a laka anezi alies da veza c'honerv. Met pa na vo sellet nemet ouz ar vuhez hepken, hag-en e vefe kavet eun den a skiant hepken ha n'en dije ket c'hoant da danva douzder eur vuhez eurus hag a badfe da viker?

Neuze eta n'haller ket barz anon da lavarout : ar c'hoant bras, an ezomm da vevan da viken a zo e kalon an holl dud. Met diouz ar wirionez-ze e tennomp houman all, e teu ar c'hoant beva ze eus hon natur den. Neuze e teu ive eus tre daouarn Doue, peogwir hon eus bet digantan hon natur. Hag e tisplegan adare ar rezon am eus nevez disklaeriet, goude beza gwelet e zo ebarz ine an den ar pezh a zo ret evit gallout chom e buhez, eur wech distaget diouz ar c'horf, hag e lavaran : Doue ac'h è ar furnez; met ar furnez na ra netra ha na gav ket e impli. N'eo ket eta en aner en deus lakaet Doue enomp ar c'hoant beva : n'en deus roet d'eomp ar c'hoant se nemet dre ma oa e sell da rei d'eomp ar pezh a zo ezomm da dorri anezan. Na gomprenfer ket eur vamm o c'houeza e kalon he bugel eur c'hoant benag hep beza e sell biken da dorri ar c'hoant se; nebutoc'h c'hoaz e komprenfemp Doue o c'houeza e gweled hon c'halonou eur c'hoant bras benag, ha n'en dije netra da dorri anezan. Goude ar

maro e zo eta eur vuhez all, eur vuhez ha n'achuo biken : setu aze eur wirionez hag a zo harpet war furnez an A. Doue.

III

Ar rezoniou ac'h on a baouez da zisplega, Hon Breudeur Ker, n'hallont nemet sanko en ho kalonou ar greden e zo eur vuhez all, met marteze ho feiz a zo evel hini an tad a familh a gomzer anezan en Aviel. Deuet e oa da c'houlen digant Hon Salver parea e vab klanv fall, hag Jezus a respontas d'ezan : « Kredi a res ennon ? n'ez eus netra imposubl da eun den a feiz ». Hag an tad neuze da lavarout e kreiz e zaerou : « Ya ! mestr, kredi a ran, met kreskit d'in ma feiz. » Marteze c'houi ive ho pije ezomm d'ober ar memez peden. Ha setu perak e karjen lakât dindan ho taoulagad breman eur wirionez all sklaeroc'h c'hoaz, d'am menoz, ha barrekoc'h d'ober d'ar spered plega d'he sklaerijenn. Ar rezon nevez-man a dennomp anezi nann eus furnez Doue met eus e Justis.

Justis Doue, aman, sur mat, en em glevfomp, n'hall ket lezel ar vad hag ar fall war ar memes troad, na dreist-holl lezel ar fall da drec'ha war ar vad. Fellout a ra d'ezi e vefe dic'haouet ar vad ha kastizet ar fall. Ac'hanta, eun dra hag a zo anat d'an holl, an dud vat n'o defe ket er bed man an dic'haou evit ar vad a reont nag an dud fall ar boan a zo dleet d'eze evit ar fallagriez o deus graet. Ret eo eta kaout eur vuhez all cleac'h ma vezo graet etre an holl an dispartî hervez o merit.

N'eo ket ret ranna kalz a gomzou, Hon Breudeur Ker, evit diskouez d'eoc'h na gav ket pep hini aman war an douar hervez e verit. Digorit ho taoulagad en dro d'eoc'h hag e welfet e pesort stad eman alies ar vertu e kichen ar gwall-dechou. Setu aman tud a feson, tud vat, fidel d'o holl deveriou e kenver Doue hag o nesan, tud ha n'ez eus netra da lavarout dioutê, na baouezont na noz na deiz da boania, ha raktal m'o defe c'hoant d'ober eun dra benag, e welont an drouk-chans o staga ouz o oberou, tud hag a zo dalc'hmat eus tu pe du dindan wask an anken, evel pa vijent dindan eur malloz benag, tud gwalleürus brevet gant an taoliou bet war hent ar vuhez. Hag en o c'hichen, setu tud all ha n'o deus na feiz na lezen, fallakr da sponta ; evitê n'ez eus ken nag onestiz, nag enor, na lezen, ha koulskoude e teu gantê o' holl zreou da vat. Pinvidigez, plijaduriou, enoriou, netra na vank d'eze. Ar bed a zo leun a zoujans evitê, hag an holl a zo war o daoulin dirakê. Hag e ra d'eze plijadur, pa vez mezvennet o fennou gant an ourgouilh, sonjal n'ez eus nemet tud divalo a spered o toujan lezennou Doue.

Setu aze, Hon Breudeur Ker, ar skandal bras, an hini brasan, war an douar, an hini a laka ar muian an dud da vont en kounar ruz hag a denn diouz o genou ar brasan blasfemou. Me ho ped, addigaset en ho sonj Psalm ar Roue David, an 72^{et}, a gomzen anean d'eoc'h, beza so daou vla, da walc'hi Providans an Ao. Doue diouz ar rebechou e vez graet a-eneb

d'ezi : « Setu, eme ar Roue santel, ar bec'herien a zoleun o c'hov hag o grignellou hag a dastumm pinvidigez war binvidigez. Da betra eta en deus servijet d'in beva evel eun den just ha mirout bepred ma daouarn net, peogwir na gouez warnon nemet taoliou ?... (1) » Ped a dud vat dindan ar samm o defe c'hoant da adkemer evite ar geriou-ze hag a zigouez d'è memes lavarout ane. Ped all ive, kaer en deus ar Spered Santel, dre vouez ar Roue Salomon, dizalia aneze d'ober ken bras pec'hed, a zeu da lavarout : « Pec'hed am eus, ha koulskoude petra a fall a zo c'hoarvezet ganin ? (2) » War ar maeziou, hag-en ne glever ket alies, en deiz a hirie, ken nebeud a feiz evel e so e-touez an dud, seurt komzou-ze o koueza diwar vuzellou potred ha merc'hed hag a sonj gantè beza tud a spered hag a boell ? Lezel a reont ar relijion a-gostez, n'eont ket d'an Iliz, ma vouzaront ket Doue en e varadoz gant o fedennou. Hag-en koulskoude ec'h a, evit-se, falloc'h an treou gantè ? Hag-en ec'h eo muioc'h skoanet an ed en o farkou ? Evitè, ar vad hag an holl vadou roet d'o digoll eus eun tu, ar fall hag ar poaniou kaset d'o c'hatiza eus an tu all, a zo ken stag asembles en o spered, ken n'hallont ket sonjal e c'hallfent biken beza dispartiet ; ma na vez ket stag ar rekompans ouz ar vad, hag ar boan ouz ar fall, neuze en em gemeront eneb Doue hag eneb e Brovidans war an douar.

E-pad ar brezel hag abaoe, em eus kavet tadou a

(1) Psalm. 72-3 da 13.

(2) Eccl. V, 4.

familh, o spered savet a-eneb Doue, o tilezel o deveriou a gristen, war digarez n'en deus ket diwallet Doue, memes dre vuzud, diouz ar maro kri, o bugale ken mat, ken dous, ken hegarat... e-kichen darn all hag a oa dizroet d'ar vro da zerc'hel da ren o buhez dizonest.

Ret eo anzav e vije ar wirionez gant an dud dizoue hag an dud fall, pa rajent goapr ouz Doue, hag an dud vat ive o dije rezon kalz o klemm hag o c'hros-mola, ma na vije netra a-ziavez d'ar vuhez-man, ma na dlefent ket kavout en tu all d'ar bez eur bed all eleac'h ma vezo lakaet pep tra en e blomm, eleac'h ma vezo adsavet ha doujet gwiriou ar justis, eleac'h m'en devo ar vad hag ar fall ar pezh a zo dleet d'eze. Anez-se ar bed a vije eun dra spontus. Met dre ma zo eun Doue just ha n'hall beza nemet just hag a zo memes mammenn an holl justis, ec'h eo ret da eur spered leal hag en e skiant lavarout : beza zo eur bed all, n'hall ket tremen hep beza unan.

IV

Ebarz ar pezh am eus disklaeriet bete vreman, Hon Breudeur Ker, hoc'h eus taolet pled, n'em eus ket displeget eur rezon, hini ebet, hag a vije bet harpet gant gwirionezou ar feiz kristen, met hepken war nerz hag ijin hon spered den. Ma klaskfemp harp war ar gelennadurez kristen, e skedfe kalz kaeroc'h c'hoaz ar wirionez am eus displeget diwarbenn ar vuhez all, gwirionez a dalvoudegez, mar so unan. Gant gwirio-

nezou ar feiz, n'eo ket fet d'imp klask tro ha lavarout evel breman souden : peogwir e zo eun Doue fur ha just, e zo ive, n'hall ket tremen hep beza, eur vuhez all evit an den ; Doue e-man breman a sav dirakomp da lavarout d'eomp gant eur vouez ha n'hall ket 'n em drompla : beza so eur vuhez all ; ha n'eo ket awalc'h d'ezan gallout lavarout d'eomp : beza so eur vuhez all ; met ive : setu aman penoz e vezo renet : evit ar re a varvo en eur stad a gazoni a-eneb d'in hag a enebiez ouz ma gourc'hemennou, e vezo evitè an ifern, gant an disparti etrede ha me hag an holl boaniou a gouezo warnè goude an disparti-ze, hag a bado da viken : evit ar re a varvo em mignoniez, met na vefont ket bet servijerien aketus penn-da-benn, ar purgator, eleac'h ma tremenfont eur pennad amzer da walc'hi al loustoni a c'hall beza manet war o ine eus o buhez tremenet ; evit ar servijerien direbech, ar baradoz, ar joaiou e kreiz sklaerijenn dudius ma gloar. — Divezatoc'h, mar plij gant Doue, e tizroin war gement-se.

Met ma chomomp war dachenn hon spered den, hep goulen sikour hon feiz, e c'houveomp, da vihanan, an dra-man : n'hallomp ket nac'h, met gouzout a reomp dre sur ha nann hepken dre varteze e zo eur vuhez all.

V

Diouz ar gelennadurez-se e welet awalc'h, Hon Breudeur Ker, e zo gwirionezou kalz a dleomp tenna

da ran hon buhez. An hini gentan a zeu en hon spered na sonj ket meur a dud enni ha koulskoude em eus c'hoant a rafec'h fet d'ezi ; setu hi aman : ma zo eta eur vuhez all, na vezo kavet biken war hon muzellou geriou hag a zikouezfe ne vefe hini ebet. Netra ne c'hoarvez aliesoc'h evit klevout tud, hag a gred koulskoude en eur vuhez all, o lavarout en eur gomz eus an den maro : setu achu d'ezan ! Nann, Hon Breudeur Ker, na lavarit, ket geriou evelse hag a zo gevier dindanè. Ar maro na sko ebarz an den nemet e bluskenn, ar c'horf ; an ine na vez ket stoket ganti. Ac'hanta, an ine ac'h eo ennomp al loden wellan, an hini a ra diouzimp tud. An den eta a chom den goude e varo. Kemerit eur stumm all benag da lavarout ho sonj ; n'eo ket geriou, ha re vrao, a vank. Lavarit, ma keret : Aet eo diwar an douar-man ; kuitaet en deus ; hon daoulagad da wellfont ken anezan ; pe c'hoaz : Doue en deus galvet anezan davetan, hervez ar peñz a vez kavet skrivet war veur a groaz er berrejou ha war al lizerou-pedi ; pe ive, ar peñz a zeu d'ar memes tra : dizroet eo da gaout Doue. E gwirionez, dont a reomp eus tre daouarn Doue, peogwir en deus krouet anomp, hag ar maro a sko anomp adare etre e zaonarn. Met c'hoaz eur wech, n'impliet biken geriou hag a rate da sonjal ne gredfec'h ken e vefe eun dra benag e tu all d'ar bez. Mat eo beza war evez.

Beza 'zo koulskoude gwirionezou all hag o deus muic'h a dalvoudegez evit honnez : warne em eus c'hoant da boueza ar muian. Ma zo eur vuhez all, ha

ma tle pad da viken, ar vuhez man na dle ket beza evidomp an holl dreou; na n'eo nemet amzer an haderez, pe, hervez lavar ar skritur sakr, eun amzer a boan, ha, ma karer, a verit.

Neuze eta na dleer ket beva ar vuhez-man nemet an daoulagad troet hepken war ar vuhez da zont, hag ober eus ma servijo hon buhez war an douar da zastumm evurusted evit eben. An hini na wel er maro nemet fin diwezan pep tra, e komprenner na zo en e sonj nemet ar pezh a laka ar Skrivagner sakr e levr ar Furnez war vuzellou an dud dizoue; « An den, emeze, n'en deus netra da c'hortoz goude e varo;... deut eta, ha kemeromp plijadur; bastomp buan tenna diouz ar vuhez an holl joaiou a c'hall rej;... evomp gwinn koz ha impliomp evidomp louzou c'houez vat. Greomp en dro d'hon fennou peb a gurunen a vleunn roz; lezomp dre holl war hon lerc'h, merkou eus hon flijaduriou, setu aze hon loden hag hon lezen. » (1).

Met evit an dud a feiz eveldoc'h, Hon Breudeur Ker, ar stumm-ze da veva a vije, a dra sur, eus ar muian diskiant. N'hallet ket, c'houi, kemer eur reolen all, nemet hini an Abostol: « E-pad hon deus amzer, greomp ar vad. » (2) Ober ar vad, setu aze al lezen war he hed. E pep hini anoc'h, ar c'horf n'hall ket beza ar mestr, da behini a renkfe ar spered hag ar volonte plega! Ar c'horf? Hen gwelout a ret dija ien ha reut en e chapel, ha prestik goude er bez, eleac'h

(1) Sap ii 1-9.

(2) Gal. vi 10.

en em zispenno tamm ha tamm, evit koueza e breinadur ha dont da veza an dra hudur-ze n'en deus ano ebet ken e-touez an dud. Gwelout a ret eta reiz mat e c'haller ober gwelloc'h impli d'e amzer evit beza bepred o klask serviji ar c'horfen e holl c'hoanchou: gouzout a ret e tle beza miret en e blas a servijer, evit ober al labour goure'hemennet d'ezan gant an ine. Alies, e gwirionez, evit diski d'ezan senti, e vez ret lakât anezan en e blas hag e gastiza, da harz a veza daonet, Doue da viro, abalamour d'ezan (1).

An ine eta, dre na varv ket, n'hall beza graet stad outi nemet evel ouz eur rouanez, hag araok ober n'eus forz petra, e tleer, da gentan ha dreist-holl, sonjal labourât evit he mad.

N'ez eus ezomm ebet eta e vefe leun ar vuhez-man a evurusted, evurusted an douar, da lavarout eo, ne vankfe enni na pinvidigez, nag enoriou na plijaduriou. Lezet an amzer da redek, nebeut a amzer, e gwirionez: eus an holl binvidigezou, enoriou ha plijaduriou-ze, petra a vano? netra. Evel moged e tizrofont da netra. Hag en eur guitât ar bed man, an hini na nevo bet biskoaz en e spered nemet ar c'hoant eus seurt madou-ze, na welo dirakan gant spouron nemet eur vuhez c'houlou ha na vezo enni na vertu na merit, nemet danvez-tan evit an ifern eternel.

Ingal eo ive neuze hag e vefe gwriziet ar vuhez-man war an douar gant kollou, poaniou, anken a bep

(1) I. Cor. ix, 27.

seurt, ingal hag e vefemp tamallet en gaou ha goapeet gant an holl. Ar poaniou-ze, n'eus forz pegen kri e vezint, a dremeno ive, nann evel eur vogeden ha na lez netra dreki, met en eul lezel en ine, ma vez bet doujus da Zoue, eleiz a veritou da brena er Baradoz evurusted hep fin. Pa vez sellet ha pouezet pep tra gant balansou ad eternite, pebez chanchamant a laka spered an den e talvoudegez an holl vadou etrede.

Ac'hanta, Hon Breudeur Ker, pa vez roet an huena-den zivezan, na vez balansou ebet ken da boueza an holl vadou nemet re an eternite. Neuze e vezo ret, dre blijadur pe dre heg, gwelout pep tra e skeud an ne divarvel. Ah ! Pebez tromplezon skrijus a vezo jo c'hortoz ar re a devo c'hoantaet beva evel pa n'o dije bet ine ebet, hag o doa graet o doue eus o c'hov. Salomon, e levr ar Furnez, a gont d'eomp o souez, o spont hag o dizesper, pa zigor, d'ar fin met re diwezat, o daoulagad d'ar wirionez ha pa welont, eus eun tu, ar pezh a zo ouz o gortoz, eus an tu all, ar pezh a zo miret evit an dud just o deus graet goap outè. Silaouit aneze : « an dud dizoue, eme Salomon, a vezo seiët gant eur spont euzus hag a vezo esllammet da vat, pa welfont souden dirag o daoulagad an dud vat a sonje gantè war an douar ne oa silvidigez ebet evitè. Lavarout a refont enne o unan, e kreiz an dizesper hag an anken a veuzo o c'halon : setu eta ar re hon eus graet goap aneze ha diskouezet d'eze dalc'hmat dismegans. Ret e oa d'eomp beza diskiant : o buhez a gemeremp evit beza diboell hag o maro evit beza

mezus, ha setu emaint breman e-touez bugale Doue hag o deus o lod en evurusted ar Sent. Neuze eta ec'h omp 'n em dromplet ! Da betra e servij d'eomp hirie hon ourgouilh ? Da betra e talvezo d'eomp breman hon finvidigez aziskouezemp gant kement a lorc'h ? (1) »

Pehini en ho touez, Hon Breudeur Ker, a garfe, an deiz diwezan eus e vuhez, digemer war e gont, ar giriou ze a zizesper ? Piou en deus c'hoant da gaout da adlavarout : neuze eta ec'h on en em dromplet ?, pa n'halljer ken adkemer eun hent all, pa vije troet war an drouk evit biken. Piou ? o, den ebet, sur mat !

Ac'hanta, Hon Breudeur Ker, en em sonjit eta ha bezit akord ganeoc'h hoc'h unan ; na vevit ken evel tud ha n'anaveont nemet ar vuhez-man hag a zo troet holl war vadou an douar, met evel tud eman o bro hag o eürusted er Baradoz. Na labouret ket evit breinadur ar bez, labouret evit ar bed eleac'h ma paro dalc'hmat heol splann an eürusted. Eno hoc'h ine a gavo he boed gwirion, hag evelse e renfet, hep na baouezo ha na goac'ho biken, eur vuhez a beuc'h hag a eürusted dispar.

SETU PERAK :

Goude bean pedet an Otro Doue,
Ha 'n em glewet gant Otrone Chalonied Iliz-Veur
Katedral Sant-Brieg,

(1) Sap. V. 2 da 9.

Hon deus gourc'hemennet hag e c'houre'hemennomp ar pezh a zo aman warlerc'h :

ARTIKL I

Digas a reomp da sonj d'ar gristenien, eo gourc'hemennet gant an Iliz da gement hini a zo eur bla war-n-ugent achu ha n'eo ket c'hoaz krog en tri-ugent vla, iun bemde, nemet da zul, e-pad ar C'Hoareiz ; ha, da gement hini a zo seiz vla achu, ober vijel : de Verc'her-ar-Meur ; peb gwener ha peb sadorn ; e-pad ar C'Hoareiz ; ha, gant an Daouzek-Deio, da verc'her, da wener ha da sadorn.

ARTIKL II

Koulskoude, gant permission Hon Tad Santel ar Pab, roet an 22 a viz C'houever 1922, e vo groet en Eskopti vijel d'ar merc'her elec'h d'ar sadorn e-pad ar C'Hoareiz.

ARTIKL III

Gallout a c'heller dibri kig de Iaou-C'hemblid ; ha, da Sadorn-Fask, adaleg kreiste, e vo achu da iun ha da vijel ar C'Hoareiz.

ARTIKL IV

E-maëz ar C'Hoareiz e zo vijel kuit a iun, peb gwener ; iun ha vijel en de diarog ar pevar gouel bras-man : gouel ar Pentekost, gouel ar Werc'hez Hanter-Eost, gouel an Oll-Sent ha gouel an Nedeleg. en hon Eskopti na vo na iun na vijel de sadorn ar Pen-

tekost, nag ive de 'rôk gouel ar Werc'hez Hanter-Eost dre bermision Hon Tad Santel ar Pab.

ARTIKL V

N'eo ket difennet dibri e-pad ar C'Hoareiz kig ha pesked d'ar pred.

E-kerz ar C'Hoareiz, e c'heller ive dibri uo, de Wener ar Groaz zoken.

Ar re 'zo dleet d'e iun, n'allont, en deio iun, dibri uo nemet d'eur pred hepken.

Gallout a c'heller implian bemde leaz hag amann gand ar pred bihanan zoken.

Gallout a reer implian bloneg ha zoa d'ober souben ha da ôzan boed, en deio iun ha vijel, koulz en tri de diwean euz ar Zun Santel hag en amzer-all.

ARTIKL VI

An Otrone Personed, beleien ar c'houencho hag ar c'hovezour, a roio brasoc'h dispans c'hoaz, mar be ret, d'ar re a c'houlennno digante.

Kelenn a refoint start ar gristenien da ziwall ouz an evaj hag ouz ar vêventi ; rag an tec'h fall-ze a zo, evel eur gwal walen, o waskan hon bro.

ARTIKL VII

An Otrone Personed a alio ar gristenien da gomunian gant Pask pep hini en e Iliz-parrouz ; neb an nije groet e-lec'h-all e gomunion-bask a dle hen rei da c'hout d'e Berson.

An Amzer Bask a zigoro ar bevaret seul eus ar C'Hoareiz, hag a glozo d'an eil sul goude sul Fask.

Ar vartoloded, a ia da besketa da bell bro, a c'hallo ober o fask adaleg miz C'houever.

ARTIKL VIII

Alian a reomp ar Bastored da zarmon diou wech ar zun, e-pad an C'Hoareiz, ha d'ober Hent ar Groaz da wener. Goude, e vo gallet rei Salud ar Zakramant.

ARTIKL IX

Pidi a reomp ar gristenien da ren bue santel, da vean devot d'an ofiso, da zont d'ar zarmonio, da ziwall eus ar pec'hed, da laret ar pedenno, en o zi, ha da rei *Aluzen ar C'Hoareiz*, peb hini herve e zanve.

Astenn a reomp an dorn da c'houlouen, en han' Doue, an aluzen-ze digant holl gristenien an Eskopti; rag mac'h eo dleet en peb amzer ober aluzen, koulz a ve, neb an neus peadra, a renk ober anei gant mui a volonte vad c'hoaz.

N'eus forz pegen bihan e ve aluzen ar paour, tenna ra, war-n-an ha war e di, bennoz an Otro Doue.

ARTIKL X

Aluzen ar C'Hoareiz a vo roet en o dorn d'an Otrone Personed pe da veleien ar c'houlouencho. Mad e koulskoude lakât e-barz an Iliz eur c'hef merket warnan *Aluzen ar C'Hoareiz*, evit digemer arc'hant ar re e ve dies d'e hen kas d'an Otro Person.

ARTIKL XI

Pidi a reomp ar gristenien da rei, peb hini muian, ma c'hallo, evit ar Seminerio, evit ar Skolio kristen hag evit Diner ar relijion.

Fournis d'ar Seminerio ar pezh o deus ezom, ha, muioc'h c'hoaz, sevel eur Seminer nevez, a zo daou dra a n'eont ket hep damant na poan-spered.

Kontan a reomp war largentez ar gristenien da zikour anomp da gas da-benn an obero mad se a zo ret dere'hel evit sevel ha diski ar re a zo galvet da vont da veleien.

Koulz all, hep ar Skolio kristen, hen gout a ret, n'eus ket relijion gant deskadurez ar vugale, hag ar fe bec'h-unan a ia da goll.

Ret eo, kousto da gousto, mirout ane.

Diner ar relijion a zo evit zikour ar veleien n'o deus ken paë ebet digant ar gouarnamant; anez an aluzen-ze, na voint ket evit bevan? ha gant-se, eo dleet da hep kristen rei anei, herve e c'halloud, ha dindan boan a bec'hed.

ARTIKL XII

De Sul ar Rouane, e vo gret ar gest evit ar Sklaved; kest Gwener ar Groaz a vo, herve bolonte Hon Tad Santel ar Pab, evit an Douar-Santel; hini sul ar Beuz, evit ar bevien glanv ha diremet 'zo en Hospital Sant-Brieg; hini gouel an Ebestel sant Per ha sant Pol, evit Diner Sant-Per; hini an eil sul a viz du, evit an ilizo paour eus hon Eskopti; hini an eil sul eus an

Avant, evit ar zoudarded hag ar Yaouankizo kristen.

Ar sul diwean a viz Genver ha de ouel an Asan-
sion, e vo kestet evit ar Skol-vraz hanvet en galleg :
Université Catholique.

ARTIKL XIII

Pa zigoco unan-benag eus ar c'hesto-man, pe ar
gest evit ar Seminerio, e vo roet da c'hout d'an dud
adaleg ar sul arog, en pron an oferen-bred, hag an
arc'hant a vo digaset d'an Eskopti.

Pep kest a renker ober anei en holl oferinio hag
ofiso.

Al lizer-man, gant gourc'hemenn ar C'Hoareiz, a vo
lennet en pron an oferen bred, en holl ilizo ha chapello
an Eskopti, ar sul warlerc'h ma vo arru.

Roet en Sant-Brieg, dindan hon zin, hon ziel, ha zin
Sekretour Braz hon Eskopti, an 2 a viz c'hoevrer 1931.

† FRANÇOIS-JEAN-MARIE,
Eskop Sant-Brieg ha Landreger.

Dre urz an Otro n-Eskop :

P. ROSE,
Chaloni, Sekretour Braz.